

**İPEK YOLU TURİZM PROJESİ KAPSAMINDA KAPADOKYA'DA YER ALAN
KERVANSARAYLARIN TURİZME KAZANDIRILMASI ***

**GAINED TOURISM OF CARAVANSERAI IN CAPPADOCIA THE CONTEXT OF THE SILK
ROAD PROJECT**

Arş. Gör. Dr. Şule ARDIÇ YETİŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
Nevşehir/TÜRKİYE

Yrd. Doç. Dr. Neşe ÇULLU KAYGISIZ

Aksaray Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği,
Aksaray/TÜRKİYE

ÖZET

Orta Çağ'da Çin'den başlayarak Asya'yı geçip Anadolu ve Akdeniz'i gezdikten sonra Avrupa'da son bulan İpek Yolu, dönemin en önemli ticaret yoludur. Adını en önemli ticari mallarından olan "ipek" ten almıştır. İpek yolu dönemin sadece ticaret yolu değil, aynı zamanda yol üzerinde yaşayan kültürlerin, ırkların, dinlerin de taşınmasında ve kaynaşmasında rol oynamıştır. Alternatif yolların çıkmasıyla önemini yitirmiş olsa da günümüzde tekrar gündeme gelmiştir. Günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı turist tercihlerinin değişmesi, turizmin çeşitlenmesi ve tüm yıla yayılması, turizmin tüm illerde işlev kazandırılması amacıyla birçok proje yürütmektedir. Bunlardan biri de "İpek Yolu Han ve Kervansarayların Turizme Kazandırılması" projesidir. Projede kültürel mirasımızın en önemli unsurlarından ve çoğu doğaya, çevreye yenik düşmüş olan han ve kervansarayların korunması ve tarihi İpek Yolu'nun canlandırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda yapılan ön çalışmada yapılacak tur güzergâhında yer alan 11 kervansaray belirlenmiştir. Bu kervansaraylardan dördü Kapadokya Bölgesi içerisinde yer almaktadır. Kapadokya Bölgesi, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri ve Niğde illerini kapsamaktadır. Projede Aksaray il sınırı içerisinde Sultan Hanı, Alay Han ve Ağzıkara Han; Nevşehir il sınırı içerisinde Sarı Han yer almaktadır. Bu çalışmada İpek Yolu'nun tarihsel gelişimi, Kapadokya Bölgesi'nde yer alan bu dört kervansarayın durumu ve turizme kazandırılmasına dair önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İpek Yolu, Kapadokya Bölgesi, Kervansaray, Nevşehir, Aksaray.

ABSTRACT

The Silk Road, which started in China and ended in Europe after crossing Asia and visiting Anatolia and the Mediterranean in the Middle Ages, was the most important trade route of the time. It was named from "silk" which was one of the most important commodities. The Silk Road was not only a trade route, it also played a role by transporting and uniting of cultures, races and religions that existed along the road. Although it has lost its significance with the building of alternative routes, it has come to nowadays again. Today, the Ministry of Culture and Tourism carries out a number of projects in order to change tourist preferences, to diversify and spread tourism all year, to be refunctioned in all cities of Turkey. One of these projects is the titled "The Silk Road Inn and Caravansaries". In this Project, it is aimed to revive the historical Silk Road and to protect the hans and caravansaries which are the most important elements of our cultural heritage and are defeated by the times. In this context, in the preliminary study 11 caravansaries were located on the tour route. Four of these caravanserais are located in the Cappadocia Region. Cappadocia Region includes Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri and Niğde provinces. Sultan Han, Alay Han and Ağzıkara Han are located in Aksaray and Sarı Han is located in Nevşehir in the project. In this study, it is aimed to evaluate the historical Silk Road, situation of these four caravanserai located in the Cappadocia Region and to make suggestions for caravanserai to provide tourism.

Keywords: Silk Road, Cappadocia Region, Caravanserai, Nevşehir, Aksaray.

1. GİRİŞ

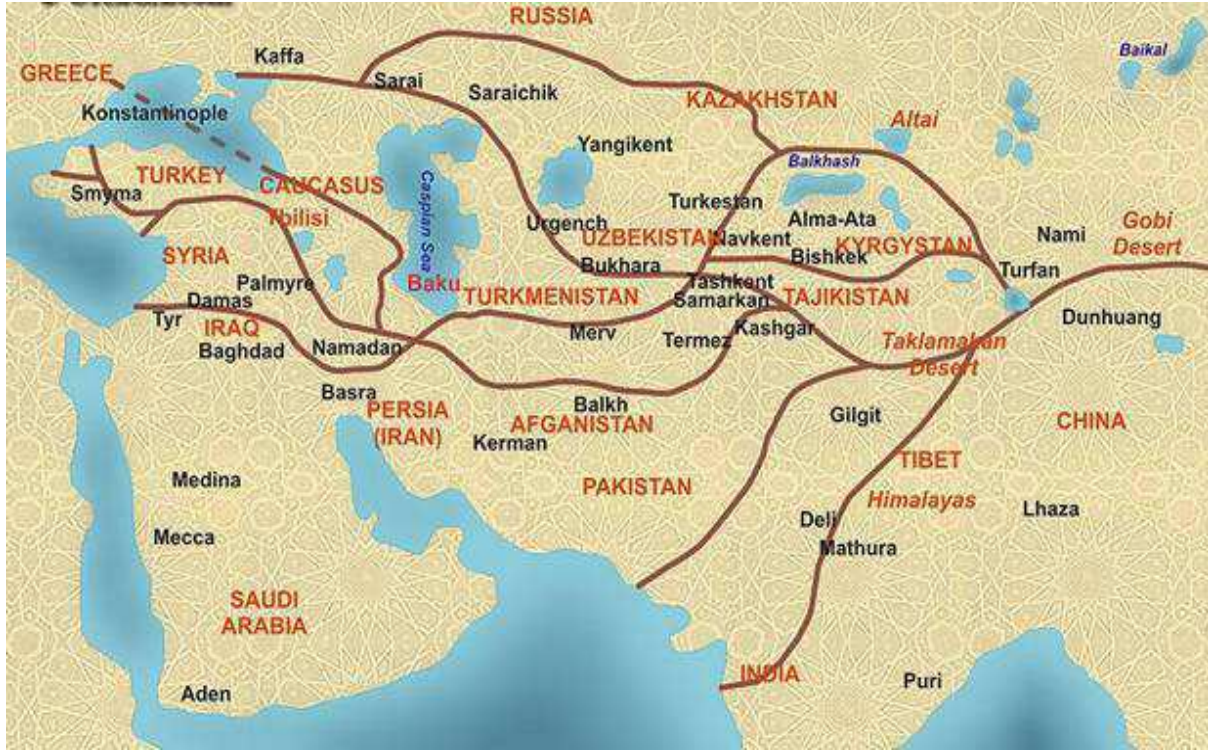
İnsanlar her zaman bir yerden başka yere hareket etmişler ve komşularıyla ticaret yaparak mal, beceri ve fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Bugün İpek yolu olarak bilinen yol da, başta ipek olmak üzere diğer birçok malın dünyadaki insanlar arasında değiş tokuş edildiği kara ve deniz yollarıdır (<http://en.unesco.org>). İpek Yolu,

* I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

güçlü imparatorluklardan en küçük kasaba ve köylere kadar değişen çeşitli kaynaklardan gelen arz ve beklentilerle birlikte, çeşitli taleplerin çok yönlü olarak bir araya toplanması sonucunda oluşmuştur (Fedorenko, 2013).

İpek yolu, Asya'yı Akdeniz bölgesini, Kuzey Afrika'yı ve Avrupa'yı birbirine bağlayan geniş bir ticaret yolu ağıdır. Bu güzergahtaki yolculuk tarih öncesi çağlardan beri devam etmektedir (Adler, 2012). İpek Yolu, büyük ve küçük ölçekli piyasa koşullarının, arz ve talebin ve belirli bir siyasi otoritenin planladığı bir proje olarak değil, İpek Yolu boyunca ikamet eden kişilerin ihtiyaçlarının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Fedorenko, 2013). Şekil 1'de İpek Yolu'na ait yol güzergahları yer almaktadır.

Şekil 1. İpek Yolu Güzergahları

Kaynak: Ablayeva, 2013.

Geniş ve çok katmanlı bir ekonomik ve kültürel değişim sistemi olan İpek Yolu, günümüzde küreselleşme dediğimiz şeyin modern öncesi bir örneği olarak kabul edilebilir (Adler, 2012). İpek Çin'den Batıya Roma İmparatorluğu'na kadar ticareti yapılan başlıca ürünlerden biriydi (Adler, 2012). İpek Yolu'nda taşınan en önemli ürünlerden biri ipekti, çünkü mükemmel güzellik, hafiflik ve yüksek değeri birleştiriyordu. İpek önemli bir üründü, çünkü ipeğe sahip olmak toplum içerisinde statü kazandırıyor. İpek Yolu'nda ipek dışında aynı zamanda seramik, cam, değerli metaller, taşlar ve hayvancılık, baharatlar da dahil olmak üzere birçok değerli mal da bu yolda taşınıyordu (Christian, 2000). Ancak bu geniş yollar sadece mal ve kıymetli madenleri taşımıyordu; aynı zamanda insanların tarihi ve medeniyetleri üzerinde derin etkisi olan bilgi, fikir, kültür ve inançların iletilmesini de sağlamıştır. Bu yollar tarih boyunca sadece ticaret için değil, aynı zamanda bilim, savaş, din ve inançların yayılma güzergahları olmuştur. İpek yolları boyunca yolcular sadece ticaretle değil, aynı zamanda İpek Yolu üzerinde bulunan çoğu kültür ve öğrenim merkezi haline gelmiş şehirlerde gerçekleşen entelektüel ve kültürel alışverişle de ilgilenmişlerdir. Başka bir deyişle, pek çok farklı güzergahtan oluşan ve geniş bir coğrafyaya uzanan İpek Yolu, yalnızca refah ve ticaret ilişkileri kaynağı olmakla kalmayıp aynı zamanda farklı topluluklar arasında kültürel etkileşimin yanı sıra bilgi ve deneyim değişimini de teşvik eden eşsiz bir yol olmuştur. Böylece bilim, sanat, edebiyat, el sanatları ve teknolojiler paylaşılmış ve bu yolla diller, dinler ve kültürler birbirlerini geliştirip ve etkilemişlerdir (<http://en.unesco.org>). İpek ticareti ile birlikte İpek Yolu kültürel alışverişin de bir aracı olmuştur (Adler, 2012). Kara yolları, karavanları diğer topluluklarla ve farklı kültürlerle nihai varış yerlerine giden yolda etkileşime geçirmeye zorlamıştır. Alışveriş yapılan bir etkileşimin bir sonucu olarak, en küçük köyler bile yalnızca ileri medeniyetlerin ürünlerinden değil, aynı zamanda fikir, bilgi, deneyim ve inanç alışverişinden de yararlanmışlardır (Fedorenko, 2013).

İpek Yolu aslında nispeten yeni bir terimdir ve uzun tarihinin çoğu zamanında bu eski yolların hiçbir özel adı yoktu (<http://en.unesco.org>). Die Seidenstrassen adlı Almanca cümle, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında bir Alman coğrafyacısı Baron Ferdinand von Richthofen (1833-1905) tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bunu, Orta Asya vasıtasıyla Çin, Hindistan ve Akdeniz dünyasını birbirine bağlayan ticaret yollarını tanımlamak için kullanmıştır. Çoğul biçimi önemlidir, çünkü İpek Yolları birçok değişik yaya yolu için sürekli değişen bir ağ şebekesinden oluşuyordu (Christian, 2000).

Tarihin en önemli ticaret yollarından biri olan İpek Yolu Doğu ile Batı'yı ekonomik, sosyal, kültürel ve demografik olmak üzere birçok açıdan bağlamıştır. Mesafeler çok büyük ve ulaşım aracı çoğunlukla develerle sınırlı olduğundan, İpek Yolu boyunca şehirler, bölgeler ve bölgeler arasındaki ticaret ve seyahat, hem yolcular hem de onların hayvanları için dinlenme yeri olarak kullanılan kervansaraylar olmadan gerçekleştirilemezdi. Başka bir deyişle Kervansaray bugünün otellerine ve motellerine benzemekte ve barınma, yemek, banyo ve dinlenme için güvenli mekânlar sağlamaktadır. Fakat daha da önemlisi, orada bulunan yolcular arasında sosyal ve kültürel etkileşim için bir ortam sağlıyordu. İpek Yolu'ndaki Kervansaraylar, ticaret ve kültürel etkileşimlerin sürdürülebilirliğinde hayati bir role sahip olup tarih boyunca toplumların ilerlemesine önemli bir katkı sağlamıştır (Gürani ve Canbolat, 2012).

Ortaçağda, atlarla develerden oluşan karavanlar malları karadan taşımanın standart araçlarıydı. Seyahat eden tüccarları ağırlamak için tasarlanmış büyük konuk evleri veya hanların bulunduğu kervansaraylar, insanların ve eşyaların bu rotalar boyunca geçişini kolaylaştırmada hayati bir rol oynamıştır (<http://en.unesco.org>). Kervansaray, İpek Yolu boyunca ticaret ve bilgi akışını destekliyordu (Fedorenko, 2013). Türkiye'den Çin'e kadar İpek Yollarında bulunan kervansaraylar, tüccarların iyi yemek yemelerini, dinlenmelerini ve ilerlemeleri için kendilerini emniyete almalarını sağlamak için düzenli bir fırsat sunmakla kalmayıp, ayrıca yerel piyasalarla ticaret yapmak, yerel ürünler satın almak ve diğer ticaret yolcularını karşılamak ve böylece kültür, dil ve fikir alışverişinde bulunmayı da sağlamıştır. Ticaret yolları geliştikçe ve daha kazançlı hale geldiğinde, kervansaray daha da önemli hale geldi ve yapıları 10. yüzyıldan itibaren Orta Asya'da yoğunlaştı ve 19. yüzyıla kadar devam etti. Bu, Çin'den Hindistan'a, İran'a, Kafkasya'ya, Türkiye'ye, Kuzey Afrika'ya, Rusya'ya ve Doğu Avrupa'ya uzanan bir kervansaray ağıyla sonuçlandı ve bunların birçoğu bugün hala ayakta durmaktadır (<http://en.unesco.org>). Kervansaray, kelime olarak Farsça saraydan türetilmiştir (Aslanapa, 2002: 32). Kervansaraylar, seyahat ve ticareti güvence altına alan, sosyal dayanışmayı sağlayan ve tüccarların mallarını pazarladıkları anayollar üzerine kurulmuş durak yerleri olan yapılar olmuştur (<http://yigm.kultur.gov.tr>). Bu yapılar, tüccarların ve değerli yüklerinin bir günlük yolculuklarında gece veya gündüz yolun tehlikelerine maruz kalmalarını önlemek için birbirlerine ideal bir biçimde yerleştirilmiştir. (<http://en.unesco.org>). Ortalama olarak, yaya yürüyüşü ile 8-10 saat deve yürüyüşü ile de her 30-40 kilometre arasında bir kervansaray inşa edilmiştir. (<http://yigm.kultur.gov.tr>).

Birçok kültür ve uygarlığa ev sahipliği yapan Anadolu, birçok ticari yolun güzergahında yer almıştır. Önce Hitit, Asur ticaret kolonilerinin yolları, Pers Kral Yolu, Roma Yolu ve Bizans yol ağı olarak bilinen ticaret yolları daha sonra Anadolu İpek Yolu güzergahı olmuştur. İpek Yolu Anadolu'da üç kol üzerinden işlemektedir. Güney'de Cizre-Hasankeyf, ortada Doğubayazıt-Erzurum, Erzincan, Sivas; kuzeyde Kars-Trabzon yoluyla gidiliyordu. Ancak Anadolu Selçuklu döneminde kuzeyden giden kol Erzurum, Erzincan, Tokat, Amasya, Sinop ve Kastamonu üzerinden Karadeniz limanlarına; güneyden giden yol ise Bitlis, Malatya, Kayseri, Nevşehir, Aksaray, Konya, Isparta, Antalya yolundan Akdeniz limanlarına doğru güzergahını değiştirmiştir (Günel, 2010: 135).

İpek Yolu, bölgedeki deniz taşımacılığı ve siyasi koşullardaki gelişmelere bağlı olarak modern çağda değer ve önemini yavaş yavaş yitirmiştir (Fedorenko, 2013). 19. Yüzyıldan itibaren, İpek Yolu ve bu güzergah üzerinde bulunan kervansaraylar kullanılmaz olmuştur. Yapılan araştırmalar sonucu, Anadolu'da yaklaşık 200 kervansaray olduğu tespit edilmiştir (<http://yigm.kultur.gov.tr>). Bu kervansarayların turizm amaçlı kullanılabilmesi için Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında bir protokol imzalanmıştır (<http://yigm.kultur.gov.tr>). Bu protokol kapsamında Anadolu'daki İpek Yolu güzergahında bulunan kervansarayların onarılarak turizme kazandırılması planlanmıştır. Bu proje kapsamında öncelikli olarak 11 kervansaray belirlenmiştir. Bunlardan 4'ü Kapadokya Bölgesi'nde yer almaktadır. Kapadokya Bölgesi, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri ve Niğde illerini kapsamaktadır. Projede Aksaray il sınırı içerisinde Alay Han, Ağzıkara Han ve Sultan Hanı; Nevşehir il sınırı içerisinde Sarı Han bulunmaktadır. Bu çalışmada İpek Yolu'nun tarihsel gelişimi, Kapadokya Bölgesi'nde yer alan bu dört kervansarayın durumu ve turizme kazandırılmasına dair önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

2. İPEK YOLU TURİZM PROJESİ KAPSAMINDA KAPADOKYA'DA YER ALAN KERVANSARAYLAR

2.1. Aksaray İl Sınırlarında Yer Alan Kervansaraylar

2.1.1. Alay Han

Aksaray-Nevşehir karayolu üzerinde, adıyla anılan köyün 2-3 km doğusundaki Han Yaylasında yer almaktadır. Tarihi kaynaklarda Pervane Kervansarayını günümüzde de Alay Han, Alayhan isimleriyle bilinmektedir. Alay Han Anadolu'nun en erken tarihli kervansaraylarından biridir. 20. yy başlarından itibaren kaderine terk edilmiş, 1930-1935 yıllarında da büyük ölçüde yıkılmıştır. Kervansaray günümüzde terk edilmiş durumdadır. Avlusu yıkıktır. Avlu üzerinden 2005 yılına kadar eski Aksaray-Nevşehir karayolu geçmekteydi. 1995-2002 yılları arasında Kültür Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yol güzergahı değiştirilmiş, yapının yaklaşık beş yüz metre ön tarafına alınmıştır. Ancak, eski yol çevredeki köylere ulaşım yolu olarak kullanılmaya devam etmektedir. Bugün hanın sadece kapalı bölümünün bir kısmı mevcuttur. Han duvarlarının büyük bir bölümü yıkılmıştır. 2002 yılı Alayhan kazısı ve sağlamlaştırma çalışmasında yapının avlulu bir han olduğu açık ve kapalı iki bölümden meydana geldiği, Aksaray-Nevşehir yol yapımı sırasında yolun avlu üzerinden geçirildiği ve avlunun yıkılarak yola dahil edildiği, avlu temellerinin yolun altında ve yolun dışındaki alanlarda sağlam bir vaziyette günümüze kadar geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Deniz, 2007). Günümüzde Alayhan; Vakıflar Bölge Müdürlüğüne kışlık (kapalı) bölümüne ait restorasyon çalışması tamamlanmıştır. Açık alan avlu kısmının ise 2018 yılı içerisinde tamamlanması beklenmektedir. Han içerisinde restorasyon çalışmaları devam ettiği için ziyarete kapalıdır (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

2.1.2. Ağzıkara Han

Aksaray-Nevşehir kara yolunun eski güzergahı üzerinde, Aksaray'a 15 km uzaklıkta adıyla anılan köyün içerisinde yol kenarında yer almaktadır. Eskiden Aksaray-Nevşehir yolu köyün içinden geçerken, 2004 yılında yapılan yeni yolun köyün yaklaşık 2 km dışına alınması sonucu ana yolun dışında kalmıştır. Tarihi kaynaklarda Hoca Mesud Ribatı adıyla da bilinmektedir. Han yazlık ve kışlık olmak üzere açık ve kapalı kısımdan meydana gelmektedir. Han 13. yy yapılmıştır. Kervansaray 19. yy.'dan itibaren kullanılmaz hale gelmiş ve kendi kaderine terk edilmiştir. Yapı 1970-1975 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tamir ettirilmiştir. 2007 yılında bu kervansaray aynı köyde yaşayan vatandaşlar tarafından Vakıflar Genel Müdürlüğünden kiralanarak hem turistik amaçla ziyaret edilen, hem de turistik eşya satılan bir mekan olarak kullanılmıştır (Deniz, 2007). Günümüzde Ağzıkarahan; Vakıflar Bölge Müdürlüğüne Yap - İşlet - Devret modeli kapsamında özel sektöre kiraya verilmiştir. Ağzıkarahan'ın restorasyonu devam ettiğinden han ziyarete kapalıdır (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

2.1.3. Sultan Han

Sultan Han, Selçuklu döneminde yaptırılan kervansaraylar arasında bugüne dek kalanlar ve restore edilenler arasında en bakımlı kervansaraylar arasındadır (<http://www.imo.org.tr>). Ayrıca büyüklük bakımından da 116 m boyu ve 4800 m² alanıyla döneminin en büyük kervansarayını arasında yer almaktadır. Aksaray-Konya yolu arasında, Aksaray'a 40 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Han, 1229'da Alaeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır. Daha sonra 1278'de Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında dönemin valisi Sıraceddin Ahmet bin el-Hasan tarafından onarımla genişletilmiştir (Durukan, 2007). Ortaçağda yapılan tipik kervansaraylar gibi, kapalı mekan ve açık avlulu kısımlardan oluşur. Avluda orta yerde köşk mescit bulunmakta ve buraya 12 basamaklı merdivenlerle çıkılmaktadır. Hanın süslemeleri taçkapılar ve mescitte ağırlıktadır. Farklı yıldız sistemlerinin yer aldığı Han, I. Alaeddin Keykubad döneminin gücünü ve zenginliğini simgelemektedir (<http://www.cekulvakfi.org.tr>). Odak noktası Konya olan ticaret yolları üzerinde geniş kapsamlı ticaret etkinliği yürütülmek için Anadolu'nun çeşitli mekanlarından halı, kilim, Ankara sofları, yün, deri, ipekli dokuma, kuru meyve, kereste, zift ve şap Antalya ve Alanya limanları aracılığıyla batı ve doğu ülkelerine gönderilmekteydi (Durukan, 2007). Günümüzde Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden işletilmek üzere Sultanhanı Belediyesi'ne tahsis edilmiştir (<http://www.dunyabulteni.net>). Ancak Sultan han yapılan yanlış restorasyon çalışmaları ve hasarlı bölgeler nedeniyle Bakanlığa sunulan proje ile tekrar restorasyon projesi kabul edilmiştir.

2.2. Nevşehir İl Sınırlarında Yer Alan Kervansaraylar

2.2.1. Sarı Han

Sarı Han, Nevşehir-Kayseri yolu üzerinde, Avanos'a 5 km uzaklıkta Damsa çayı vadisinde yer almaktadır. 13. yy Selçuklu mimarisine uygun olarak yapılan han, İzzettin Keykavus tarafından 1249 yılında 2000 m² alana

yaptırılmıştır. Sultan hanlarının klasik planına sahiptir. Doğu-batı doğrultusunda uzanan han, açık avlu ve barınak şeklinde tasarlanmıştır. Bu avlu ve barınak taç kapılarında, avluya açılan kapıların kemerlerinde süslemelere yer verilmiştir (<http://www.cekulvakfi.org.tr>). Bugün barınak taçkapısında bulunan kitabenin, yapı harap haldeyken Ürgüp Ortaokuluna teslim edildiği bilinmektedir (Karaçağ, 2007). Selçuklu döneminde yapılan son han olarak özelliğini koruyan Sarı Han, 1991 yılında restore edilmiştir (<https://gezievreni.com>). Günümüzde Sarı Han, özel organizasyonlar için Vakıflar Bölge Müdürlüğü izni ile kullanılabilir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çağlar boyu ticaret yolları, kültürlerin kaynaşmasını sağlamıştır. İnsanoğlu ve ekonomi tarihi kadar eski ve önemli yapılanmalardan biri de İpek Yolu'dur. İsmi dönemin en kıymetli mallarından bir olan ipekten gelmektedir. İpek Çin'de sosyal statü belirtme konusunda öne çıkmış ve değerli bir mal olarak üretilmiştir. Para yerine değişim aracı olarak da kullanılan ipek, iktisadi bir değer gibi görülmüştür. İpek Yolu, Çin'den başlayarak Anadolu ve Akdeniz'i aşarak Afrika ve Avrupa'ya kadar uzana geniş bir ticaret yoludur. Alman coğrafyacı Ferdinand von Richthofen bu ticaret yolunu İpek Yolu olarak isimlendirmiştir. Daha sonra yapılan incelemelerde Marco Polo, İbni Batuta, Pegolotti gibi gezginler eserlerinde İpek Yolu'ndan bu isimle bahsetmiştir. Anadolu Selçuklu Dönemi'nde İpek Yolu güzergahında konaklama ve diğer ihtiyaçlarını giderilmesi amacıyla kervansaraylar yapılmıştır. Kervansaray, kelime olarak Farsça saraydan türetilmiştir. Kervansaraylar, seyahat ve ticareti güvence altına alan, sosyal dayanışmayı sağlayan ve tüccarların mallarını pazarladıkları anayollar üzerine kurulmuş durak yerleri olan yapılar olarak yaya yürüyüşü ile 8-10 saatlik; deve ile 30-40 kilometrelik mesafelerle inşa edilmiştir. Bu yapılar, tüccarların ve değerli yüklerinin bir günlük yolculuklarında gece veya gündüz yolun tehlikelerine maruz kalmalarını önlemek için birbirlerine ideal bir biçimde yerleştirilmiştir. İpek Yolu'nun alternatif ticaret güzergahları oluşması ile giderek önemi kaybolmuştur ve bu yolda Türkiye kültürel mirasının en önemli unsurları arasında yer alan kervansaraylar terk edilmiştir. Anadolu Selçuklu döneminde Anadolu'da 200 civarında kervansaray yapılmıştır. Bunlardan kimisi yıkılmış, kimisi restore edilerek günümüze kadar korunmuştur. Restore et-işlet-devret modeli ile uygulanan projede Bakanlık yatırımcılara kervansarayları tahsis etmiştir. Kervansarayların korunmasını ve aynı zamanda kullanılmasını amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı İpek Yolu Turizm Projesi'ni hazırlamıştır. Bu protokol kapsamında Anadolu'daki İpek Yolu güzergahında bulunan kervansarayların onararak turizme kazandırılması planlanmıştır. Bu proje kapsamında öncelikli olarak 11 kervansaray belirlenmiştir. Bunlardan 4'ü Kapadokya Bölgesi'nde yer almaktadır. Kapadokya Bölgesi, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri ve Niğde illerini kapsamaktadır. Projede Aksaray il sınırı içerisinde Alay Han, Ağzıkara Han ve Sultan Hanı; Nevşehir il sınırı içerisinde Sarı Han bulunmaktadır. Bu çalışmada İpek Yolu'nun tarihsel gelişimi, Kapadokya Bölgesi'nde yer alan bu dört kervansarayın durumu ve turizme kazandırılmasına dair önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

Kervansarayların turizme kazandırılmasında uygulayıcılara yönelik bazı öneriler bulunmaktadır. Öncelikle, kervansarayların hangi yatırımcılar tarafından restore edileceği iyi bir şekilde belirlenmelidir. Restorasyon çalışmasına ilişkin deneyimi olmayan veya içerisinde restorasyon konusunda yetkin eleman olmayan yatırımcılar üzerine tekrar düşünülmelidir. Ülke ekonomisine önemli katkısı olan turizm sektörü için Bakanlık tarafından genel teşviklerin yerine özel teşvikler çıkarılarak kervansarayların daha hızlı bir şekilde turizme kazandırılmasına destek olunabilir. İpek Yolu'nun güzergahlarında yer alan ülkeler ile ortaklıklar kurularak daha sistematik bir ilerleme yürütülmeli ve fikir alışverişinde bulunulmalıdır. Kervansaraylar restorasyon çalışmalarından sonra ziyaret açıldığında da korunmasına dikkat edilmelidir. İşleten yatırımcılardan bağımsız teftişler yapılarak kervansarayların korunması için prosedürlere dikkat edilip edilmediği incelenmelidir. İleriki çalışmalarda proje kapsamında yer verilen kervansarayların turizme kazandırılması incelendikten sonra Anadolu'da İpek Yolu güzergahında yer alan diğer kervansarayların mevcut durumu ve turizme kazandırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülmelidir. Ayrıca bu projenin tanıtımı yapılarak özel sektörün bu kervansaraylara yatırım yapmaları için teşvik edilmesine ilişkin idari yönetimlerce desteklenmesi sağlanmalıdır. Turizme kazandırılan kervansarayların sadece ziyaret amaçlı değil, aynı zamanda konaklama, boş zaman değerlendirme gibi farklı turistik aktiviteler için bir mekan olması için çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Ablayeva, A. (2013). "Kazakistan Turizminde İpek Yolu'nun Yeri ve Önemi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İstanbul.

Adler, J. (2012). The Silk Road, Asian Studies 201, <http://www2.kenyon.edu/Depts/Religion/Fac/Adler/Asia201/syl201.pdf>.

Aksaray İl Kültür Turizm ve Turizm Müdürlüğü, 2017.

Aslanapa, O. (2002). Türk Sanatı, MEB. Yay., Ankara.

Fedorenko, V. (2013). "The New Silk Road Initiatives In Central Asia", Rethink Institute, USA.

David C. (2000). "Silk Roads or Steppe Roads? The Silk Roads in World History." Journal of World History, 11(1): 1-26.

Deniz, B. (2007). "Alay Han" (Ed. Hakkı Acun), Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, ss. 51-76, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Deniz, B. (2007). "Ağzıkara Han" (Ed. Hakkı Acun), Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, ss. 321-346, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Durukaya, A. (2007). "Sultanhanı" (Ed. Hakkı Acun), Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, ss. 141-161, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Günel, G. (2010). "Anadolu Selçuklu Dönemi'nde Anadolu'da İpek Yolu- Kervansaraylar-Köprüler", Kebikeç İnsan Bilimleri için Kaynak Araştırmaları Dergisi, 15(29): 133-146.

Gürani, FY. & Canbolat TÖ. (2012). "Aksaray Sultanhan Caravanserai: A Study Of Cultural Interactions And Sustainability Along The Silk Road", 2nd International Conference Archi-Cultural Translations through the Silk Road, July 14-16, 2012, 277-279, Mukogawa Women's Univ., Nishinomiya, Japan.

Karaçağ, A. (2007). "Sarı Han" (Ed. Hakkı Acun), Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, ss. 211-237, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Unesco İpek Yolu, <http://en.unesco.org/silkroad/about-silk-road>

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletmeler Genel Müdürlüğü, <http://yigm.kultur.gov.tr/TR,9997/adolunun-ipek-yollari.html>

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletmeler Genel Müdürlüğü, <http://yigm.kultur.gov.tr/TR,9999/ipek-yolu-projesi.html>

Nurettin Korkmaz, Anadolu'da Selçuklu Kervansarayları, http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/4060b7d80677274_ek.pdf?dergi=145

http://www.cekulvakfi.org.tr/files/dosyalar-haber/ipekyolu_harita.pdf (Erişim Tarihi: 11.09.2017).

<http://www.dunyabulteni.net/haber/233226/aksarayin-sultan-hani>, (Erişim Tarihi: 15.09.2017).

<https://gezievreni.com/sarihan-kervansarayi/>, (Erişim Tarihi: 19.09.2017).